

"היה לי חשוב לעורר שיח חדש בנושא השואה"

בסוף חודש מרץ האחרון הועלה ב"הבימה" המחזה "מפלצת הזיכרון". בסיומו שוחחתי עם השחקן בן יוסיפוביץ' על ההחלטה להציג הצגת יחיד בנושא השואה ועל זיכרון השואה, ושאלתי אם הצגות בנושא השואה יכולות לתרום לשיח חדש בנושא

ההצגה תעמוד במרכז האירוע המרכזי של יום הזיכרון לשואה ולגבורה במוצאי היום.

ראיינה וכתבה: **דנה שוכמכר**

"מפלצת הזיכרון", המבוסס על ספרו של ישי שריד, בבימוי אריאל וולף, הוצג ב-2021 במסגרת פסטיבל תיאטרונטו מיסודו של יעקב אגמון. המחזה עוסק במדריך מסעות לפולין שפוגש דילמות מוסריות המשנות את תפיסת עולמו. היום, בשל העניין הרב בנושא, המחזה הוא חלק מהרפרטואר של התיאטרון הלאומי הבימה. ישבנו בן יוסיפוביץ' ואני לשיחה קצרה אחרי שצפיתי בהצגה:

בעצם, באופן מודע הפכת לנר זיכרון - אותו מושג המיוחס לבני הדור השני ומתאר כיצד הם נשאו על גבם את זיכרון השואה והכאב באובדן.

המקצוע שלי מאפשר לי לעסוק בנושא השואה ולהנציח את שורדי השואה. סבתא שלי שרדה את מחנה ההשמדה בירקנאו וסבא שלי ברח ממחנות עבודה ויש לי דיאלוג מורכב עם הנושא. כאשר קראתי את הספר של ישי שריד "מפלצת הזיכרון" - העוסק בחוקר שואה, מדריך מסעות לפולין שמוצא את עצמו מתעמת עם האופן שבו הישראלים משמרים את זיכרון השואה ובעקבות זאת מגיע לשימוע לפני פיטורים אצל יו"ר יד ושם - הרגשתי צורך לעבד את הספר להצגת יחיד. היה לי חשוב לעורר שיח חדש בנושא השואה, לא רק בנושא ההתייחסות לעם היהודי שהיה קורבן ועבר את השואה, אלא איך עלינו כחברה ללמוד לגלות חמלה כלפי אחרים.

באיזה גיל התחלת לעסוק בנושא השואה?

הדמות שלי בהצגה שואלת איך יכול להיות שיש אנשים שיכולים לשחרר את השואה ויש אנשים שחיים עם השואה יומיום. זה רגע שאני מאוד מאוד מתחבר אליו. מגיל צעיר אני מרגיש חיבור לנושא דרך סבי וסבתי שעברו את השואה. בביקורים אצלם, ולא רק ביום השואה, הם נהגו לשתף אותנו הנכדים, ואני זוכר שהיו לי לא מעט שאלות.

תוכל להרחיב על העיבוד של הספר לבמה?

מרגע שקראתי את הספר הנהדר הזה מצאתי את עצמי נשאב לעלילה. כאבתי והתרגשתי גם יחד. ממש הרגשתי שהוא מביע את התחושות שלי במילים. מהר מאוד הבנתי שעליי לעשות אדפטציה לבמה. הרגשתי שזה חזק ממני ומאפשר לי להתמודד עם הנושא לא דרך הומור וסאטירה, אלא דרך דרמה, במסגרת הצגת יחיד שבה אני עומד לבד על הבמה ומסביבי תפאורה של מצלמה וטלוויזיה במעגל סגור המתעדת את השימוע שנערך לי.

העבודה עם אריאל וולף הבמאי הייתה הדבר הטוב ביותר שיכולתי לאחל לעצמי בתור שחקן. הוא אתגר אותי רבות במסגרת הבימוי. יש רגע בהצגה שהמדריך אומר לתלמידים "הבאנו אתכם למקום הרצח במקום לקחת אתכם לתיאטרון". ברגע הזה הוא הורה לי לחזור על השורה האחרונה כשאני מרגיש שהגעתי לשיא. הוא לקח אותי כשחקן למקום שבו אני מגיע לקצה של גבול היכולת שלי. קצב העלילה המהיר של ההצגה מקרב את הצופים לנושא ולא מאפשר להם להתרחק ממנו, גם לא לרגע.

נוסף על מפלצת הזיכרון, אתה מעלה את המופע הסאטירי "בירה ונזכירה" - איך נולד הרעיון לחבר סאטירה לשואה?

המופע "בירה ונזכירה" רץ כבר חמש שנים והיום הוא מוצג בצוותא. זה מופע שיצרתי יחד עם חבריי ללימודים בסמינר הקיבוצים כרמל נצר ואודי ברינדט. חבר משותף אמר לנו: "יש לכם עניין משותף בנושא השואה והחיבור ביניכם יכול להיות מעניין", מאותו רגע יצאנו לדרך. דמותו של המנחה והפובליציסט ינאי רוזה לוקח את הצופים למסע מטלטל, צבעוני ונוצץ - אל עומקי הפצע שנקרא "שואה".

אחד המערכונים שכתבנו עוסק בדמות של ניצולת שואה שמגיעה להתארח בתוכנית לייט נייט. המערכון הזה היה הבסיס למופע. למעשה, מה שהיה לנו חשוב להביא לדיון הוא המפגש עם

נושא כל כך טעון ומורכב כמו השואה בתקופה שבה ניצולי השואה נעלמים והולכים. לנו יש אחריות להמשיך את הזיכרון. יש נקודה שבה המופע מחריף, הקהל צוחק, אבל בסוף הוא מקבל "אגרוף לבטן", שזה בעיניי תפקידן של הסאטירה והאמנות בכלל.

בשנים האחרונות יש לא מעט ביקורת לגבי המסעות לפולין, מה דעתך בנושא?

שני אחיי הגדולים השתתפו במסע לפולין והבנתי שזה יעד משמעותי ביותר בחיים ושגם אני אצטרך להגיע לשם. ואכן, הייתי בפולין שלוש פעמים - כתלמיד תיכון, כסטודנט בסמינר הקיבוצים ולבד.

בתור תלמיד תיכון הגעתי לפולין עם הסיפורים של סבא וסבתא שלי. באתי עם נקודת החיבור שלי והרגשתי שקצת מצופה ממני להתרגש או לבכות בנקודות מסוימות שבהן לא חשתי חיבור. דווקא ברגעים שבהם הרשיתי לעצמי לקחת צעד אחורה מהקבוצה ולהתכנס לתוך עצמי, דווקא אז הצלחתי להרגיש חיבור משמעותי. כשהייתי סטודנט לתיאטרון בסמינר הקיבוצים עברתי מעין תיקון למסע כתלמיד תיכון. הדגש במסע הזה היה לתת במה לסיפורים אישיים של המשתתפים, לאפשר להם לחלוק זיכרונות. היה בכך משהו חזק ואישי יותר. פתאום מבינים שמאחורי הסיפור ישנו אדם שחווה אותו באמת, ללא סיסמאות או סמלים.

לגבי הביקורת על המסעות לפולין, אני חושב שזה נכון להשתתף בהם גם בגיל תיכון. יותר מסעות מעודדים היום חשיבה ועיסוק בנושאים כמו שנאה או גזענות.

האם אתה חושב שהתיאטרון יכול להפוך את נושא השואה לרלוונטי יותר?

שאלה מצוינת. אני מאמין בכוחו של התיאטרון לייצר חוויה ייחודית ולאפשר לקהל להתחבר לנושא מזוויות שונות.

